לקדש עליו וישתו אחרים המסבין עמו. ואם אין אחרים עמו יקדש על הפת ולא על היין, (לד) או ישמע קידוש מאחרים. (הגהות מימוני פרק כ"ט (אות ס) דמחזר אחר יין, ותשובת מימוני סוף הפלאה סימן ד' דיקדש על הפת, לכן צריך לומר החלוק אם אוכל לבדו ואם אוכל עם אחרים): י ס ברכת יין של קדוש (לה) פוטרת יין (לו) שבתוך הסעודה, א]ע ואינו טעון ברכה לאחריו (לז) דברכת המזון פוטרתו בין שהוא על הכוס בין שאינו על הכוס (לח) (ועין לעיל סימן קע"ד סעיף ו'):

רעג שיהיה הקדוש במקום סעודה. ובו ז' סעיפים:

א א אין קדוש אלא (א) במקום (א) סעודה, ובבית אחד מפנה לפנה ב חשוב מקום אחד, שאם קדש (ב) לאכל בפנה זו (ג) ונמלך לאכל (ד) בפנה אחרת אפלו הוא טרקלין גדול, אינו צריך לחזר ולקדש. הגה: (ה) * ומבית לסכה חשוב כמפנה לפנה (מרדכי פרק ערבי פסחים (לה.)). ג ויש אומרים (ו) שכל שרואה מקומו (ז) אפלו מבית לחצר, אינו צריך לחזר ולקדש. ד ויש אומרים שאם קדש במקום אחד על דעת לאכל במקום אחר, שפיר דמי (ועין לעיל ריש סימן קע"ח), ה והוא שיהיו שני המקומות (ח) בבית אחד כגון מחדר לחדר או מאגרא לארעא,

ס טור ותוספות בפרק ו' דברכות (מב: ד"ה ורב ששת) ובפרק י' דפסחים (ק: ד"ה ידי יין) והרא"ש שם בראש הפרק (סי' ד). ע שם בשם אביו הרא"ש ריש פרק ערבי פסחים (שם).

א פסחים ק"א (ע"א) וכשמואל, הרי"ף (כ.) והרא"ש (שם סי' ה) והתוספות (ק: ד"ה ידי קידוש) והרמב"ם בפרק כ"ט (ה"ח). ב שם לגרסת הרא"ש (שם) והתוספות (קא. ד"ה אבל) והרמב"ם שם. ג טור בשם רב שר שלום. ד טור והמגיד שם בשם הגאונים. ה לפרוש התוספות (ק: ד"ה ידי קידוש) והרא"ש (שם).

באר היטב

ביום, ומי (שבירך) [שמברך] גם ביום על היין ודאי עושה מצוה מן המבחר. ט"ז (סק"ו). כתב המגן אברהם (סק"ו) ונראה לי דאין מקדשין על היין שרף אלא אם כן במדינות שרב שתית ההמון הוא יין שרף בכל יום, עין סימן קפ"ב (סק"ב), ועין סימן קע"ד (סק"ח). ובתשובת נחלת שבעה (ח"ב) סימן (צ"ה) [ל"ה] כתב דמקדשין בשחרית של שבת על יין שרף. וכן כתב בהלכות קטנות חלק א' סימן י':

א (א) סעדה. דכתיב (ישעיה נח יג) 'וקראת לשבת ענג' במקום ענג שם תהא

באור הלכה

א * ומבית לסכה. עין במשנה ברורה (סק"ה). ודע דאליה רבה (סק"ב) והגר"א ומאמר מרדכי (סק"ב) השיגו על רמ"א המקל במבית לסכה וסבירא להו דסכה כיון שהיא עשויה מחיצה בפני עצמה חשיבא כמחדר לחדר וצריך לחזר ולקדש אם לא היתה דעתו לזה מתחלה [ובספר דגול מרבבה ותוספת שבת (סק"ב) ישבו קצת את קשיתם שהקשו עליו]. ומיהו בעל דרך החיים (דיני קידוש במקום סעודה ס"ב) העתיק לדינא את דברי הלבוש (ס"ב) שמקל עוד יותר בענין זה, ולהלבוש אפלו כשהסכה עשויה חוץ לביתו שמחצת הבית מפסקת בינייהן אין צריך לחזר ולקדש אפלו לא היתה דעתו לזה מתחלה, דמסתמא כיון דדרך הוא לכנס לסכה כשפוסקין הגשמים לכן אף על גב דלא אתני כאתני דמי. ואם הסכה עשויה בחצר דהוי לגמרי בית אחר, מוכח מדרך החיים שם שסבירא לה דבעינן גם כן שיראה מהבית מקום הסכה, כן מוכח מהפרי מגדים (א"א סק"ב) שהביא. [ובשארי אחרונים לא ראיתי לאחד שיתפס דברי הלבוש לדינא]. ועל כן טוב

משנה ברורה

יודעים לברך בעצמן בורא פרי הגפן וכדמוכח לקמן סימן רע"ג סעיף ד', אלא הם יקדשו בעצמן והוא יקדש על הפת: (לד) או ישמע קדוש מאחרים. רצונו לומר ילך (מה) אצל מסבין אחרים שמקדשין לעצמן: י (לה) פוטרת. דכיון שהוא (מו) במקום הסעודה צרכי סעודה הוא ומחמתה הוא בא: (לו) שבתוך הסעודה. מברכת בורא פרי הגפן, והוא הדין (מז) שפוטרת יין שלאחר הסעודה קדם ברכת המזון: (לז) דברכת המזון פוטרתו. דכוס של קדוש (מח) הוא גם כן בכלל דברים הבאים מחמת הסעודה: (לח) ועין לעיל סימן קע"ד. היינו דשם מבאר דאפלו לא היה לו יין כלל בתוך המזון גם כן פוטר הברכת המזון לכוס של קדוש:

א (א) במקום סעודה. דכתיב (ישעיה נח יג) (א) 'וקראת לשבת ענג' במקום ענג שהוא הסעודה שם תהא הקריאה של קדוש: (ב) לאכל בפנה זו וכו'. וכל שכן (ב) אם קדש על דעת לאכל בפנה אחרת דשפיר דמי: (ג) ונמלך לאכל וכו'. ומכל מקום (ג) לכתחלה טוב שלא לסור ממקום שקדש דהא יש מחמירין גם במפנה לפנה, (ד) אם לא שהיתה דעתו בעת שקדש לאכל בפנה אחרת אז מסתברא דאין להחמיר בזה: (ד) בפנה אחרת. אבל אם נמלך לאכל בחדר אחר אף שהוא באותו בית, צריך לחזר ולקדש כיון שלא היה דעתו לזה בעת שקדש: (ה) ומבית לסכה וכו'. כגון שירדו גשמים וקדש בבית, ואחר כך פסקו הגשמים ורוצה לאכל בסכה, והוא הדין להפך שקדש בסכה וירדו גשמים ורוצה לאכל בבית, בכל זה אין צריך לקדש שנית. ומירי שהסכה בתוך הבית שהוסר היציע ואין שם הפסק מחיצה אחרת רק מחצת הסכה, ועל כן סבירא לה דכיון שאין מחצת הסכה עשויה לתשמיש אלא לשם מצות סכה חשיב כמפנה לפנה בלא מחצה דקימא לן דאפלו לא היתה דעתו מתחלה לכך אין צריך לקדש שנית. אבל אם הסכה עשויה מחוץ לבית שמחצות הבית מפסיקות, הוי לה כמחדר לחדר דכשאין דעתו מתחלה צריך לקדש שנית אם לא שרואה את מקומו הראשון וכדלקמן. זה הוא באור דברי רמ"א לפי מה שבארו המגן אברהם (סק"ב). ג] ומפני שיש פוסקים החולקים על כל זה וכמו שבארתי בבאור הלכה (ד"ה ומבית לסוכה), על כן טוב כשרוצה לעקר אחר קדוש את דירתו לסעודה שישתה מתחלה (ה) רביעית יין במקום ההוא, דאז חשיב על ידי זה כמקום סעודה וכדלקמן, ולכלי עלמא אין צריך שוב לקדש שנית: (ו) שכל שרואה מקומו. שכיון שיכול במקום הסעודה לראות את המקום שקדש (ו) אפלו דרך חלון, ואפלו רק מקצת מקומו, חשיב הכל כמקום אחד: (ז) אפלו מבית לחצר. והוא הדין (ז) מבית לבית אם רואה מקומו ואין שביל היחיד הקבוע בימות החמה ובימות הגשמים מפסיק בינייהן. ואין לסמך על דעת היש אומרים הזה (ח) רק לענין דיעבד בשעת הדחק שלא יכול לסעד במקום הקדוש, אבל בלאו הכי יזהר מאד שלא להקל מבית לבית על ידי ראית המקום כי יש אחרונים שמחמירין אפלו דיעבד: (ח) בבית אחד.

שער הציון

(מה) דלא תקשה מה שאמר בתחלה ואם אין אחרים עמו: י (מו) לבוש. ונפקא מנה מזה דאפלו אם קדש קדם נטילת ידים כמנהגנו אף דבהבדלה יש אומרים דאינו פוטר רק אם הבדיל אחר נטילה וכבסימן קע"ד סעיף ד', הכא שאני. עולת שבת (סק"ד), וכן כתב הפרי מגדים (מש"ז סק"ו): (מז) מגן אברהם בסימן קע"ד (סק"ד) ותוספת שבת (פ"ק טו): (מח) טור:

א (א) רשב"ם (פסחים קא. ד"ה אף ידי קידוש): (ב) כן משמע מבית יוסף (ד"ה אמר שמואל) ואחרונים: (ג) אחרונים. והיש מחמירין הוא דעת הר"ן (שם כ. ד"ה סבור): (ד) עין במגן אברהם סעיף קטן א' דמשמע דסבירא לה מדנקט המחבר לשון דיעבד דלכתחלה אסור. ובאמת אינו ראיה דאפשר דלרבותא קתני וכמו שכתב בבאור הגר"א, וכן כתב בחדושי רבי עקיבא איגר עין שם, ובפרט דאפלו מחדר לחדר דעת הרמ"א לקמן דנקטינן לעקר דאם היתה דעתו לזה מתחלה אין צריך לקדש שנית, ודי לנו אם נחמיר שם לענין לכתחלה ולא במפנה לפנה: (ה) ואם עוקר מקומו מסכה לבית מחמת הגשמים, יוכל לאכל כזית פת בסכה דאז חשיב במקום סעודה על ידי זה וכדלקמן: (ו) מגן אברהם (סק"ג): (ז) דרך החיים (דיני קידוש במקום סעודה ס"א): (ח) כן כתב הגר"ז (ס"ב). ובדרך החיים (שם) משמע דאפלו בדיעבד אין להקל על ידי ראית מקום מבית לבית אם לא שהיתה דעתו לזה מתחלה, וטעמו דאז יש לצרף לזה דעת רב נסים גאון (הו"ד ברא"ש פסחים פ"י סי' ה) וכמבאר באליה רבה (סק"א) דשיטתו היא אפלו מבית לבית מהני דעתו. ובספר אבן העוזר לעיל

ליקוטי דברי הרב: א] כתב בשו"ע הרב (ס"ג): אם שתה עוד קודם הסעודה מלבד כוס הקידוש אם הוא יין אין צריך לברך אחריו מטעם שנתבאר בסי' קע"ד ואם הוא שאר משקה צריך לברך אחריו אלא אם כן יברך ברכה אחרונה אחר כוס ברכת המזון כמו שנתבאר שם. **ב]** ובשו"ע הרב (ס"ד) כתב כהמג"א ולא כשיטות הסוברים להחמיר או להקל המובאים בביה"ל (ד"ה ומבית לסוכה).

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

*(וכן עקר): ב ׳אם קדש בבית אחד על מנת לאכל שם (ט) ואחר כך נמלך לאכל (י) במקום אחר, צריך לחזור ולקדש במקום שרוצה לאכל שם: ג ׳אם קדש ולא סעד (יא) *אף ידי קדוש לא יצא. הגה: וצריך לאכל במקום קדוש (יב) *לאלתר (יג) *או שיהא בדעתו (ג) [ב] לאכל שם מיד, (יד) אבל בלאו הכי אפלו אכל במקום קדוש אינו יוצא (מהר"י מולין (בטו"ח החדשות סי' לג)). ואם היה בדעתו שלא לאכל, (טו) שם מיד,

ו בית יוסף (ד"ה ואין הקידוש) מהא דרב הונא שם בשם רבנו נסים (פסחים דף ק"א ע"א). ז בית יוסף (שם) מהא דאביי שם.

באר היטב

הקריאה של קדוש: ג (ג) לאכל שם מיד. רצונו לומר שהיה בדעתו לאכל שם מיד וארעו אנס שלא אכל אלא לאחר זמן, אבל על כל פנים היה נשאר במקום קדוש, יצא ואין צריך לחזור ולקדש, ומה שכתב אבל בלאו הכי וכו' רצונו לומר אם לא היה בדעתו לאכל מיד כגון שדעתו היה להפסיק בדברים אחרים והפסיק, אפלו אכל אחר זמן במקום קדוש אינו יוצא:

שערי תשובה

ג [ב] לאכל. עין באר היטב. ועין בגנת ורדים כלל (ב') [ג'] סימן כ' דלכתחלה יש לסעד מיד, אף בדיעבד אם שהה עד שעברה הנאתו דכוס קדוש (אות ב), אין צריך לחזור ולקדש והמחמיר לחזור ולקדש הוא ברכה לבטלה עין שם. ועין במחזיק ברכה (אות ב) בשם ספר הבתים כתב יד (בית מנוחה שערי הקדוש השביתה שער א אות ז) שאם קדש במקום אחד ודעתו לאכל בבית אחר קרוב לשם שהיה יכול לשמע משם דברי המקדש באותו מקום שקדש, הרי זה מקום סעודה אף על פי שאינו עומד במקום סעודתו בשעת הקדוש. ולכן נהגו לקדש בבית הכנסת מפני האורחים האוכלים בבתים שסמוכים לבית הכנסת והואיל והיו יכולים לשמע קדוש של בית הכנסת באותו מקום שאוכלים שם הרי זה קדוש במקום סעודה, כן כתב בעל ההשלמה (פסחים ק:) וכן נמצא בתשובת שאלה להרי"ף עין שם [ועין בט"ז סימן קנ"א (סק"א) ובתוספת שבת סימן רס"ט (סק"ב)]. ולפי זה צריך לומר דמה שכתב בשלחן ערוך דצריך שיהיו שני המקומות בבית אחד, הינו שאם הוא בבית אחד אפלו במקום שרוצה לאכל רחוק ממקום הקדוש שאפלו באותו בית לא היה יכול לשמע:

משנה ברורה

הינו (ט) תחת גג אחד אף על פי שאין רואה מקומו: ב (ט) ואחר כך נמלך. ולא אכל כאן כזית, אבל אם אכל כזית יצא כדלקמן בסעיף ה': (י) במקום אחר. הינו אפלו בחדר אחר שבאותו בית, כיון שלא היתה דעתו לזה מתחלה וכדלעיל בסעיף א': ג (יא) אף ידי קדוש וכו'. קא משמע לן (י) דלא תימא דוקא אם רוצה לאכל במקום אחר הוא דלא מהני הקדוש להתיר לו באכילה כיון שלא קדש במקום סעודה, אבל אם אינו רוצה לסעד אחר כך כלל יצא על כל פנים ידי קדוש, קא משמע לן: (יב) לאלתר. ולא יפסיק אפלו (יא) זמן קצר. כתב בשירי כנסת הגדולה (הגב"י סק"ט) דאם מאיזה סבה קם מדוכתה ויצא לחוץ ואחר כך חזר למקומו, אין צריך לחזור ולקדש מחמת שיצא לחוץ כיון שלבסוף היתה הסעודה במקום הקדוש עין שם. (יב) ויש חולקין בזה, ועל כן לכתחלה יזהר בזה מאד, אף בדיעבד ובפרט כשהיה צריך לעשות צרכיו, נראה ודאי דאין להחמיר לקדש שנית דהרי זה כדברים שהם צרכי סעודה: (יג) או שיהא. מלשון 'או' מבאר דמעקרא לא מירי כשהיה בדעתו בפרוש בשעת קדוש לאכל לאלתר אלא בסתמא, ואפלו הכי יצא כיון שאכל לאלתר, והדר אשמועינן דאם היה בדעתו בשעת קדוש לזה אפלו אם ארעו אחר כך אנס ולא אכל מיד אלא אחר כך, גם כן יצא [ואם יצא גם ממקומו בינתים, דעת (יג) כמה אחרונים שצריך לחזור ולקדש]. והוא הדין כשהיה טרקלין גדול והלך מפנה לפנה לאכל שם, או כשקדש בחדר זה על מנת לאכל מיד בחדר אחר שהוא תחת גג אחד, או מארעא לאגרא, ועל ידי ההליכה גופא נשתהה איזה זמן גם כן אין צריך לחזור ולקדש: (יד) אבל בלאו הכי וכו'. הינו שלא היתה דעתו לאכל מיד כגון שדעתו (יד) להפסיק בדברים אחרים והפסיק, (טו) אפלו היה ההפסק אחר כך מחמת אנס, אף שאכל אחר זה במקום קדוש, לא יצא. ונראה דאם היה ההפסק מחמת הדברים שהם צרך סעודה לא חשיב הפסק: (טו) שם מיד. פרוש,

באור הלכה

לאפוקי נפשיה מידי ספקא ולעשות כמו שכתבתי במשנה ברורה:

* וכן עקר. ומכל מקום לכתחלה לא יעשה כן אלא במקום דחק דהא המגן אברהם בסעיף קטן א' מחמיר לכתחלה אפלו במפנה לפנה, ונהי דשם כתבנו דמסתברא דאין להחמיר בזה [עין בשער הציון (סק"ד)], מכל מקום לענין מחדר לחדר בודאי נכון לחוש לכתחלה לדעת הר"ן (פסחים כ. ד"ה סבור) שמחמיר בזה. מיהו אם גם רואה מקומו, נראה דיש להקל אפלו לכתחלה אם דעתו לזה בעת הקדוש:

ג * אף ידי קדוש וכו'. עין במשנה ברורה (ס"ק יא). ועוד יש לומר דכונת המחבר להעתיק מימרא דשמואל בגמרא (שם קא.) דאף ידי קדוש לא יצא וכל שכן ידי יין, ומירי הגמרא שם שהוא רוצה לסעד אחר כך במקום אחר ולשתות יין בסעודה עין שם:

* לאלתר. עין במשנה ברורה (ס"ק יב) במה שכתבנו בשם שירי כנסת הגדולה והובאו דבריו גם בספר יד מלאכי, ופשיטא לה לבעל שירי כנסת הגדולה דבר זה כל כך עד שכתב דישתקע הדבר ולא נאמר הפך זה. והנה במגן אברהם סעיף קטן ה' בסופו כתב דאם יצא ממקומו בינתים צריך לקדש שנית כנ"ל, והנה משלחן עצי שטים (סי' ו ס"ב) ודרך החיים (דיני קידוש במקום סעודה ס"ג) וחיי אדם (ח"ב כלל ו סכ"א) משמע דמפרשים אותו כפשטה דאם יצא ממקומו אף שחזר צריך לקדש שנית, וכן מבאר ביותר בהדיא בהגר"ז (ס"ה) [אף בתוספת שבת (סק"ח) ומחצית השקל משמע דמפרשים את דברי המגן אברהם (סק"ה) כשלא חזר למקומו אלא שאכל שם, ובא לאשמועינן דאף שהיה זה באנס שלא היה לו נר במקום הראשון ולגבי שהיה חשיב זה במקום סעודה כיון דלכתחלה היה ברצונו שלא לשהות וכמו שכתב שם מקדם, אפלו הכי לגבי שנוי מקום אין נפקא מנה בזה]. וכדי שלא יחלקו אהדדי נראה דהמגן אברהם לא קאי רק אדסמיך לה דמירי שם מקדם דנשתהה מחמת אנס דאין צריך לחזור ולקדש מפני שלא היתה דעתו לזה מתחלה, ועל זה סים דאם יצא ממקומו בינתים צריך לחזור ולקדש והינו משום דבלאו הכי כבר נשתהה, אבל מטעם יציאה לחוץ לחוד גם הוא יסבר כשירי כנסת הגדולה דלא חשיב שנוי כיון דלבסוף סעד במקום קדוש. וסמך לזה ממה דקימא לן (סי' קעח ס"ב בהגה"ה) דדברים הטעונין ברכה לאחריהם במקומם שאם יצא וחזר אין צריך לחזור ולברך מטעם דלקביעה קמא הדר, והרי שם אפלו אם יברך במקום שיצא גם כן מתקימת המצוה דברכת המזון, ואפלו הכי כיון דלכתחלה המצוה לחזור למקומו אמרינן דלא הסיח דעתו ממקומו הראשון ואין צריך לחזור ולברך, וכל שכן בזה דאינו יוצא ידי קדוש אלא אם כן יחזור ויסעד במקום הקדוש, וגם דאם לא יחזור אגלאי מלתא דשתה מתחלה שלא כדין דאין קדוש אלא במקום סעודה, פשיטא דלא הסיח דעתו ממקום הראשון. [ואף על גב דלפרוש התוספות פסחים ק"א (ע"א) דבור המתחיל אבל מדמינן קדוש לברכה לענין שנוי מקום, הינו רק לענין דמחדר לחדר דלענין ברכה מקרי שנוי מקום, גם לענין קדוש הוא שנוי מקום, ומפנה לפנה חשיב במקום אחד. אבל במה דקימא לן לענין ברכה דמפסיד ברכתו מפני יציאתו לחוץ בלבד אף שחזר דהטעם הוא מפני הפסק הדעת בלבד, בזה שאני קדוש דבודאי לא הסיח דעתו ודמי לדברים שטעונין ברכה לאחריהם במקומם וכנ"ל]. וכן כל הגדולים הנ"ל שהעתיקו דברי המגן אברהם להלכה סמכו את דין דיציאה לחוץ על נדון דנשתהה מחמת אנס ומשמע דרק באפן זה החמירו בדיעבד ולא ביציאה לחוד. ואחר כך מצאתי בקונטרס [פותח דברים (פתח דבר)] שהאריך והרחיב בדבר הזה מאד והוא מצדד להלכה כהשירי כנסת הגדולה והביא בשם ספר נחלת צבי (סק"א) תלמיד הב"ח שדעתו בהדיא דכשיצא לחוץ וחזר לביתו הוי גם כן בכלל שנוי מקום לענין קדוש. מכל מקום נראה לי שאין להחמיר בזה בדיעבד נגד השירי כנסת הגדולה והיד מלאכי דפשיטא להו, ולדידהו הוי ברכה לבטלה כשיקדש שנית, וגם כל הגדולים הנ"ל שהעתיקו דברי המגן אברהם משמע גם כן דסבירא להו כשירי כנסת הגדולה בדלא שהה למעלה, ובפרט דעקר קדוש במקום סעודה הוא רק דרבנן ובודאי כדאי לסמך עליהם בשעת הדחק שלא לחזור ולקדש שנית, אף לכתחלה בודאי יש לזהר בזה:

* או שיהא וכו'. עין במשנה ברורה (ס"ק יג) שכתב דאם ארע אחר כך, דין זה כתבו המגן אברהם (סק"ה) בהדיא וכן כתב הגר"א. ומקורם הוא מהא דרב הונא (פסחים קא.)

שער הציון

בסימן קע"ח (ס"א) מחמיר דראית מקום לא מהני כלל מבית לבית ואפלו דעתו לזה מתחלה. ומכל מקום נראה דבדיעבד מפני חשש ברכה לבטלה יש לחוש לדעת היש אומרים שלא לחזור ולקדש אפלו אם לא היתה דעתו לזה מתחלה כי בספר שלחן עצי שטים (סי' ו ס"ג) העתיק את דברי היש אומרים להלכה וגם הגר"ז הנ"ל: (ט) אחרונים: ג (י) תוספת שבת (סק"ו): (יא) מגן אברהם (סק"ה) בשם מהרי"ל: (יב) עין בבאור הלכה (ד"ה לאלתר): (יג) המגן אברהם (סק"ה) כפי מה שהעתיקו דבריו שלחן עצי שטים (סי' ו ס"ב) והדרך החיים (דיני קידוש במקום סעודה ס"ג) והחיי אדם (ח"ב כלל ו סכ"א) והגר"ז (ס"ה). אף התוספת שבת (סק"ח) והמחצית השקל לא הבינו דבריו כך וכמו שבארתי הכל בבאור הלכה (ד"ה לאלתר), ועל כן לא ברירא דין זה כלי האי: (יד) מגן אברהם (סק"ה): (טו) דרך החיים (שם).

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah